

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

w sprawie z powództwa A. D.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Okręgowego

w [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 28 lutego 2007 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 26 września 2006 r.,

uchyla zaskarżone postanowienie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 26 września 2006 r. Sąd Apelacyjny odrzucił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w z dnia 26 stycznia 2006 r.

W uzasadnieniu wskazał, że zarządzeniem z dnia 24 sierpnia 2006 r. doręczonym w dniu 1 września 2006 r. powód został zobowiązany do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty podstawowej od apelacji pod rygorem jej odrzucenia. Zarządzenia tego w terminie nie wykonał i w dniu 21 września 2006 r. nadał na pocście pismo, w którym wskazał, że nie stać go na jej uiszczenie.

Sąd Apelacyjny podniósł, że opłata podstawowa jest tą minimalną opłatą, którą jest obowiązana uiścić strona zwolniona od kosztów sądowych i nie jest możliwe zwolnienie strony od tego obowiązku przez sąd. Wobec więc bezskutecznego upływu terminu do jej uiszczenia apelacja podlegała odrzuceniu (art. 373 k.p.c.).

W zażaleniu pełnomocnik powoda wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Regulacja zawarta w art. 149 u.k.s.c. jest wyjątkiem od zasady bezpośredniego działania ustawy nowej. Za tezę, że chwila wydania orzeczenia powinna być postrzegana jako zakończenie postępowania w instancji przemawia to, że jest to jedyny termin, który pozwala w sposób nie budzący wątpliwości rozgraniczyć czasowe zakresy stosowania starej i nowej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Środek odwoławczy może bowiem być wniesiony przez strony w różnych terminach, gdyż otwarcie tego terminu dla każdej ze stron następuje w sposób indywidualny. Poza tym tylko łączenie zakończenia postępowania w instancji z chwilą wydania orzeczenia może stanowić zadawalające rozwiązanie dla sytuacji, w której wydane zostało orzeczenie uchylające i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania, a więc nie podlegające zaskarżeniu. Z tych względów należy przyjąć, że zakończenie postępowania w danej instancji w rozumieniu art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r., o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze

zm., dalej „u.k.s.c.”) następuje z chwilą wydania orzeczenia merytorycznego bądź formalnego kończącego postępowanie w sprawie w instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZ 36/06, OSNC 2007, nr 1, poz. 19). Nietrafny był zatem zarzut pozwanego, że powinny mieć zastosowanie w sprawie przepisy ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.).

Nie można natomiast odeprzeć pozostałych zarzutów skarżącego.

Opłatę podstawową pobiera się w sprawach, w których przepisy nie przewidują opłaty stałej, stosunkowej lub tymczasowej (art. 14 ust 1 u.k.s.c.). Pobiera się także od podlegających opłacie pism, wnoszonych przez stronę zwolnioną przez sąd w całości od kosztów sądowych chyba, że ustawa stanowi inaczej (por. np. co do postępowania rejestrowego i wieczystoksięgowego art. 14 ust. 2 u.k.s.c. w zw. z art. 14 ust 5 u.k.s.c.). Pogląd ten znajduje uzasadnienie w brzmieniu art. 100 ust. 2 u.k.s.c., który jednoznacznie stanowi, że strona, której sąd przyznał całkowite zwolnienie od kosztów sądowych, ma obowiązek uiścić opłatę podstawową od wszystkich pism podlegających opłacie, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Przepisy o kosztach sądowych – głównie ze względu na fiskalny i restrykcyjny charakter – wymagają ścisłej wykładni, która gwarantuje jednolitość praktyki oraz stabilność i pewność prawną (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r., III CZP109/06, dotychczas niepublikowanej). Dlatego też niewątpliwie przy wykładni obowiązującej ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należy dać priorytet nie budzącej wątpliwości wykładni językowej.

Skoro powodowi zostało przyznane częściowe zwolnienie od kosztów sądowych polegające na zwolnieniu od całej opłaty od apelacji, to powód nie miał obowiązku uiszczenia od niej opłaty podstawowej. W takim wypadku zwolnienie rozciąga się także na opłatę podstawową. Przypomnieć należy, że częściowe zwolnienie przez sąd od kosztów sądowych polega między innymi na całkowitym zwolnieniu od danej opłaty (art. 101 ust. 2 u.k.s.c.). Strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych obowiązana jest uiścić tylko opłaty oraz ponieść wydatki w takiej

wysokości jaka nie jest objęta zwolnieniem przyznanym przez sąd (art. 96 ust 1 pkt. 10 u.k.s.c.).

W konkluzji należy stwierdzić, że jeżeli Sąd przyznaje stronie częściowe zwolnienie od kosztów sądowych polegające na zwolnieniu w całości od opłaty od pisma podlegającego opłacie, to przestaje ono podlegać jakiejkolwiek opłacie w tym opłacie podstawowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2006 r., IV CZ 50/06 niepublikowane). Wprawdzie w niektórych orzeczeniach zostało zaprezentowane odmienne stanowisko dające priorytet wykładni funkcjonalnej (por. np. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 7 listopada 2006 r., I CZ 92/06 i uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r. dotychczas niepublikowanej) niemniej należało od niego odstąpić wobec wyrażenia odnośnie regulacji dotyczącej opłaty podstawowej zastrzeżeń natury konstytucyjnej, które doprowadziły do nowelizacji ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Ustawą z dnia 14 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 21, poz. 123) uchylono przepisy dotyczące opłaty podstawowej i ustawa ta będzie obowiązywać od dnia 10 marca 2007 r. (art. 3). Taka szybka reakcja ustawodawcy, jak należy sądzić, wynikała z zasygnalizowanych przez judykaturę zastrzeżeń do unormowania dotyczącego opłaty podstawowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2006 r., IV CZ 89/06, z dnia 4 stycznia 2007 r., V CZ 107/06 i z dnia 12 kwietnia 2006 r, III CZ 20/06 niepublikowane).

Z tych względów orzeczono, jak w sentencji (art. 394¹ § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ k.p.c.).